

Postadres: Postbus 2158, 3500 GD Utrecht

Bezoekadres: Kaatstraat 1, Utrecht

Telefoon: 030 - 286 59 03

E-mail: ouderenadviescommissie@utrecht.nl

Website: www.aco-utrecht.nl

Gemeente Utrecht
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

Utrecht, 10 juni 2014

Onderwerp: reactie op voorjaarsnota 2014
Ons kenmerk: 2014-05
Bijlage: 1
Cc: Raadsleden

Geacht College

De Voorjaarsnota 2014 geeft de Adviescommissie voor het Ouderenbeleid stad Utrecht (ACO) aanleiding om u op een aantal punten te adviseren. De Voorjaarsnota bevat immers de financiële uitwerking van het Coalitieakkoord 'Utrecht maken we samen 2014-2018'. Bovendien bevat de Voorjaarsnota 2014 de basis voor de Programmabegroting 2015, waarin de verdere inhoudelijke vertaling van het Coalitieakkoord wordt verwerkt.

Op 8 mei jl. heeft u de reactie van de ACO op dit coalitieakkoord ontvangen (bijgevoegd). Aangezien in het debat van 8 mei niet inhoudelijk kon worden gesproken over het Coalitieakkoord, nemen wij een aantal punten ook mee in dit advies.

Algemeen

De ACO is verheugd over het instellen van het calamiteitenfonds van 8 mln. voor 2016 en 2017 en de jaarlijkse verhoging van 1 mln. voor publieksdienstverlening vanaf 2015, ook al is ons niet duidelijk wat hiervoor wordt gedaan. In het komende (gevraagde) ACO advies over (digitale) publieke dienstverlening komen wij hierop terug.

Advies 1. Huisvesting

Prioriteit geven van ouderenhuisvesting.

Ouderenhuisvesting is de afgelopen jaren nog niet in de schijnwerpers gezet.

De komende jaren moet de focus hierop wel gericht worden, wil het nieuwe zorgbeleid ook werkelijk kans van slagen hebben.

Niet alleen door het bouwen van levensloopbestendige (nieuwe) woningen, maar ook door het aanpassen van bestaande gebouwen. Naast het creatief en praktisch aanpassen van bestaande

woningen (meer maatwerk), pleiten wij voor verbouw van leegstaande en leegkomende panden die toegankelijk zijn en gelegen zijn op een geschikte locatie (zie ACO-advies van 21 mei 2014). De ACO is bereid om per wijk te bekijken welke gebouwen hiervoor in aanmerking komen (zie ook ACO-advies “Kwaliteit van wonen= kwaliteit van leven”).

Wij herinneren u er aan dat tijdens het ACO-verkiezingsdebat op 6 maart 2014 alle politieke partijen, die nu in het college en Gemeenteraad vertegenwoordigd zijn, het prioriteit geven aan ouderenhuisvesting ondersteunden!

Het overnemen van Motie 2014/M40 “Geef ouderen een plek” door het college bevelen wij u dan ook van harte aan.

Tenslotte een vraag: Hoe het staat met de continuering van de verhuisadviseur?

Advies 2. Armoedebestrijding

Onderzoek doen naar het geringe aantal U-passen; geen aanpassing van 46.000 naar 36.000 en behoud van de functie van (ouderen)voorlichter.

Het aantal U-passen blijft ver achter bij de prognose van 46.000 aanvragen, die was gebaseerd op de verruiming de inkomensgrens van 110 naar 125 procent. Voorgesteld wordt de indicator te verlagen van 46.000 naar 36.000 (p.23).

Wie treft dit? Wat zijn eigenlijk de oorzaken van de achterblijvende vraag?

Voordat het aantal wordt bijgesteld, pleit de ACO voor onderzoek naar de oorzaken van de achterblijvende vraag. Zoals bekend heeft een grote groep ouderen (8.000, ca. een kwart van de Utrechtse ouderen!) een inkomen minder dan 125% en dus recht op een U-pas.

De ACO vermoedt dat de oorzaak (mede) ligt in de geringe directe communicatie over de uitbreiding met betrokkenen en de mogelijkheid om (vrijwel uitsluitend) digitaal de pas aan te vragen. De ACO dringt er bij u op aan er alles aan te doen om het gehele potentieel te bereiken in plaats van de achterblijvende vraag voor lief te nemen en de indicator naar beneden bij te stellen. Dit klemt te meer omdat de apparaatskosten m.b.t. armoedebestrijding met 1 mln. structureel worden verlaagd, terwijl andere aanvragen blijven toenemen, zoals bijzondere bijstand en langdurigheidstoelage (p.23). Hoe valt dit te combineren en ten koste van wie?

Wij herinneren ons de treffende woorden van mw. Van Gemert tijdens de discussie over digitalisering van publieksvoorzieningen (ACO-verkiezingsdebat): “Mondige mensen die de weg weten, hen lukt het wel. Er is echter ook een groep die achterblijft. Zij dreigen in een sociaal isolement te komen. Digitale informatie is belangrijk, maar de gemeente heeft ook een actieve informatieplicht.”

Advies 3. Sociale domein:

- **vraag gestuurde uitleg geven van en communiceren over het Uitvoeringsplan fase 2 (p.41)**
- **duidelijkheid geven over de vermelde aanscherping van afspraken met de sociaal makelorganisaties over o.a. het sociaal beheer van buurthuizen (p.42)**
- **onderzoek doen naar succesfactoren van goedlopende buurthuizen Sociaal makelorganisaties (p.42).**

Decentralisatie van de zorg is een grote en complexe operatie die op 1 januari 2015 werkelijkheid moet worden.

Niet alleen voor de gemeente, maar vooral voor ouderen is dit een - ook persoonlijk - ingrijpende operatie. Duidelijkheid ontbreekt tot nog toe over hoe de zorg voor hen die daarvan afhankelijk zijn, zal plaatsvinden, zeker in relatie met aanvullende zorg. Voor de zomer zal het Uitvoeringsplan 2e fase “Meedoen naar vermogen” (meer) duidelijkheid bieden. Dit is het moment om ouderen hiervan

op de hoogte te stellen door deze nota te 'vertalen' in voor hen begrijpelijke taal, geschreven vanuit bewoners (vraag gestuurd).

In het sociaal domein speelt uiteraard méér dan alleen de decentralisaties. 'Vernieuwend welzijn' (start medio 2013) zorgt ook voor een ingrijpende wijziging. De rol, functie en het bereik van buurthuizen is sterk gewijzigd en onduidelijk geworden. Sommige buurthuizen zijn eigendom van de gemeente (UVO), anderen zijn dat niet. Soms is er een beheerder, in andere situaties niet. Juist voor ouderen is een ankerpunt in de buurt waar voor hen passende (dag)voorzieningen zijn, essentieel. Nu ook de ouderenadviseurs 'generalisten' zijn geworden vrezen wij dat ouderen steeds minder mogelijkheden hebben en krijgen om te participeren in buurthuizen en de wijk. Ook ter verlichting van mantelzorgen zijn passende voorzieningen van groot belang.

Uit de eerste evaluatie van het 'sociaal makelaarschap' (de sociaal makelorganisaties ondersteunen bewonersinitiatieven en activiteiten voor kinderen) kwam naar voren, dat het sociaal beheer van buurthuizen onvoldoende aansloot op de behoefte van bewoners. Dit leidde tot onrust bij vrijwilligers en gebruikers.

Om deze reden meldt u (p. 42) afspraken met de sociaal makelorganisaties over het sociaal beheer van buurthuizen en speeltuinen aan te scherpen. Wat wordt hiermee bedoeld?

In dit kader dringt de ACO er bij u op aan te onderzoeken waarom bepaalde buurthuizen wel (zoals De Nieuwe Jutter) en andere niet goed functioneren. Wat zijn de succesvoorwaarden? Aan welke randvoorwaarden zou moeten worden voldaan?

Advies 4. Besparingen:

- voortbestaan van ACO onder de huidige condities veilig stellen.

Tot slot een lastig punt. Uw College kiest er voor om voor de adviescommissies en cliëntenraden te kiezen voor dezelfde benadering als bij de huurdersorganisaties

(p. 48). Onduidelijk is wat hiermee wordt bedoeld. Evenals de zin "Dichter bij elkaar brengen leidt tot een verbetering van de advisering aan de gemeente tegen lagere kosten." Duidelijk is dat voor genoemde organen in de nieuwe situatie nog ruim een ton beschikbaar is.

Nu melden wij u dat om goede inhoudelijke bijdragen aan het bestuur te kunnen blijven leveren en de platformfunctie van de ACO in stand te houden, het voortbestaan van de ACO onder de huidige condities noodzakelijk is. Zeker gelet op alle veranderingen in de zorg. Zo nodig zijn wij bereid mee te denken over het afstemmen/samenbrengen van de ondersteuning van genoemde groepen, mits er voldoende ondersteuning resteert.

Graag vernemen wij schriftelijk uw reactie op dit advies.

De ACO is natuurlijk bereid tot nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

mr. M.M.(Mieke) van der Burg
voorzitter ACO

Reactie ACO op het Coalitieakkoord “Utrecht maken we samen”

Algemeen

De inzet om een open en faciliterende houding aan te nemen naar onder andere de bewoners van Utrecht, spreekt de ACO zeer aan. Zeker de komende tijd waarin de zorg (deels) wordt gedecentraliseerd is deze houding cruciaal, evenals uw uitgangspunt dat bewoners “zelf aan het roer staan”, ook wanneer men kwetsbaar is. Bijna een kwart van de ouderen ervaart immers onvoldoende regie op het eigen leven! Deze groep is bovendien sterk groeiend. Daarvoor is het bieden van de mogelijkheid tot participatie en/of deze behouden daarvan, van essentieel belang.

De constatering dat participatie staat of valt al bij toegankelijkheid en nabijheid van voorzieningen, de beschikbaarheid van geschikte huisvesting en een goede inrichting van de openbare ruimten met aandacht voor veiligheid, is een zienswijze die spoort met die van de ACO. Wij zullen u de komende jaren dan ook op het hanteren van deze uitgangspunten en visie nauwlettend volgen en u zich hieraan zo nodig herinneren.

Het concept van ‘Welcome wijken’ - dat enigszins in de vergetelheid is geraakt, maar in de begroting 2014 expliciet is opgenomen - past in deze visie en zou dan ook bij de voornemens bij langdurige zorg moeten worden toegevoegd (p. 27).

Geschikte huisvesting (p. 24)

Bij uw ambitie om meer studenten- en starterswoningen te realiseren, kan en mag geschikte woningen voor ouderen/mensen een beperking niet ontbreken. Ook op dit punt dienen afspraken met corporaties te worden gemaakt.

Het gaat om zowel door nieuwbouw als verbouw, kleine verbeteringen, gebaseerd op behoefte inventarisatie en plannen vanuit buurten.

Zoals boven vermeld wordt in het akkoord beschikbaarheid van geschikte huisvesting als essentieel beschouwd voor participatie. Dat onderschrijft de ACO volmondig. Zoals bekend is er een tekort aan duizenden geschikte woningen voor oudere bewoners die boven een bepaalde leeftijd veelal te kampen krijgen met (fysieke) beperkingen. Deze behoefte neemt nog toe vanwege het beleid dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen blijven wonen. Het inzetten op meer en goed verspreide levensloopbestendige woningen kan hiertoe bijdragen. Van belang is dat oudere bewoners in hun buurt/wijk kunnen blijven wonen vanwege behoud van hun sociaal netwerk. Vanwege dit ‘buurtaspect’, is het van belang creatief met bewoners per buurt te inventariseren welke behoefte er is en op welke creatieve manier nieuwbouw en aanpassingen kunnen plaatsvinden. De nadruk op buurten (buurtnetwerken, buurtbijeenkomsten etc.) spreekt ons zeer aan. Ook het met elkaar spreken over geschikte huisvesting en wat hieraan gedaan kan worden (zelf en/of gestimuleerd vanuit de gemeente) zou hieraan gekoppeld moeten worden. Wonen en zorg horen bij elkaar.

Ook leegstaande en leegkomende kantoorpanden dienen – als sprake is van een gunstige ligging – op mogelijkheid van verbouw voor geschikte woningen voor ouderen en voor groepswonen en/of een andere vorm van gezamenlijk wonen te worden onderzocht. Bij uw ambitie om meer studenten- en starterswoningen te realiseren (p. 24), kan dan ook het

realiseren van geschikte woningen voor ouderen/ mensen een beperking niet ontbreken. Daarbij gaat het zowel om nieuwbouw als verbouw en renovatie. Op dit punt dienen afspraken met corporaties te worden gemaakt. Het stevig sturen op de naleving van deze prestatieafspraken, zoals in het akkoord vermeld, juicht de ACO toe. Dit behoeft concretisering van de uitvoering.

Zorg (p. 29)

Gemist wordt het ondervangen van deze toenemende druk op mantelzorgers – van wie er nu reeds 1 op de 8 (en van Turkse en Marokkaanse mantelzorgers 1 op de 3!) zwaar belast zijn - door zogenoemde respijtzorg.

In samenhang met geschikte huisvesting is goede ondersteuning en (medische) zorg onmisbaar. Dat wordt onderkend in het akkoord. Het knelpunten-fonds voor het opvangen van ‘gaten’ (8 mln) en de opgesomde maatregelen op (p.29) geven vertrouwen. Helaas ontbreken maatregelen bij overbelasting van mantelzorgers (nu al 1 op de 8 en van Turkse en Marokkaanse mantelzorgers 1 op de 3!).

Het beoordelen van tevredenheid over de dienstverlening, de verhoging van participatie en zelfredzaamheid van de bewoners/zijn huishouden/netwerk gaat in die richting, maar concretisering daarvan zouden we graag vernemen.

Veiligheid (p. 31)

Gemist wordt hierbij beleid tegen ouderenmishandeling en voortzetting van het meldpunt huiselijk geweld wat betreft mishandeling (fysiek, geestelijk en financieel) van ouderen.

Koppeling wordt gelegd tussen participatie en toegankelijkheid en nabijheid van voorzieningen, de beschikbaarheid van geschikte huisvesting en een goede inrichting van de openbare ruimten met aandacht voor veiligheid. Bij veiligheid zou expliciet beleid/plan van aanpak tegen ouderen mishandeling moeten worden genoemd (p.27). Dit op basis van de ervaringen en kennis die de afgelopen twee jaar zijn opgedaan bij het landelijk project “Ouderen in veilige handen” .

Armoede beleid en publieke dienstverlening (p.14)

Om o.a. armoedebeleid ook in de praktijk op niveau te houden moet de effectiviteit van gemeentelijke informatie en publieke dienstverlening meer vergroot worden; Naast digitale vorm dienen andere kanalen open te blijven: mondelinge voorlichting voor specifieke groep (voorlichter moet blijven!), schriftelijk en mondeling info per buurt/wijk en telefonisch publieke dienstverlening.

8.000 (een kwart) van 65-plussers leeft onder het niveau van 125% van het sociaal minimum. Het op niveau houden van het armoedebeleid juicht de ACO toe. Evenals vereenvoudiging en terugbrengen van het aantal regelingen. Feit is dat van de regelingen lang niet bij iedereen die deze nodig heeft, bekend zijn, laat staan gebruikt worden. Digitalisering en onbekendheid zijn hieraan (mede) debet.

Tot slot: Besparingen (p.44)

Onduidelijk is wat met de zin (9e bullet) ‘Voor de adviescommissies en cliëntenraden kiezen we voor dezelfde benadering als bij de huurdersorganisaties.’ wordt bedoeld. Evenals “het dichterbij elkaar brengen”. Om goede inhoudelijke bijdragen aan het bestuur te kunnen blijven leveren en de platformfunctie van de ACO in stand te kunnen houden – zeker de komende tijd van belang! - is het voortbestaan van de ACO onder de huidige condities noodzakelijk. Zo nodig is de ACO bereid mee te denken over het afstemmen/samenbrengen van de ondersteuning van genoemde groepen.